

ETORKIZUNEN PENTSIO SISTEMAZ BOST GALDERA (ETA ERANTZUN)

EAJk euskal Gizarte Segurantzaren bat edukitzeko egindako proposamenak pentsioen inguruko eztabaida ekarri du mahai gainera beste behin. Jeltzaleek onartutako dokumentuan diote bertan kudeatutako pentsio-sistema bideragarria litzatekeela, eta eredu mistoaren alde egiten dute. Betiko galderak sortu ditu gaiak, eta berriz ere agerian geratu da ororen gainetik erabaki politiko baten aurrean geundekeela.

Urko Apaolaza Avila
@urkoapaolaza

Eztabaida ez da herenegungoa. Baina EAJk Iruñean bere afiliatuekin egindako batzar orokorrean euskal Gizarte Segurantzaren bat sortzeko egindako proposamenak erreakzio dezente izan du, seguruenik oraingoan, besteetan ez bezala, plana aurrera nola eraman azaltzeko xehetasunetan sartu direlako Sabin Etxeko buruak. Itxaso Atutxa EBBko presidentek bota zuen irratian: “Euskadin gai ekonomikoak kudeatu ditugunean emaitza hobeak izan dira”.

PSEk bideragarritasun faltaren mamua haizatu du berehala –EAEn eta Nafarroan saldo negatiboa dugu joan den aspaldian– eta EH Bilduk elkarlanerako deia egin du. Koalizio abertzaleak, gainera, gutxienezko pentsioa 1.080 eurora igotzeko proposamena egin du Espainiako Kongresuan, pentsiodunen plataformen aldarrikapenarekin bat eginez.

Baina nolako pentsio sistema beharko genuke etorkizunean? Hori marrazten laguntzeko hona hemen oinarritzko bost galdera eta erantzun.

1) ZEIN EGOERATAN GAUDE?

Gizarte Segurantzaren Gernikako Estatutuan onartua dagoen arren, eskumen hori ez da inoiz transferitu. Ondorioz, Espainiako Estatuaren “kutxa bakarra” deiturikotik jasotzen dituzte jubilatuak eta beste gizarte sektoreek euren pentsioak. Azken bederatzi urteetan EAEko eta Nafarroako kotizatzaileek kutxa horretara ekartzen dutena baino gehiago hartzen dugu bertako pentsioak ordaintzeko –Hego Euskal Herrian 660.000 pentsiodun dauden orotara–.

Defizit hori erabili ohi dute eredu zentralizatuaren aldekoek argudiatzeko euskal pentsio-sistema ez litzatekeela sostengagarria izango, denera 2.000 milioi euroko desfasea bailegoke. Haatik, egoera “koiunturala” dela uste dute jeltzaleek, eta pentsioen iraunkortasunean beste faktore batzuk daudela: lan merkatu egitura, soldaten bilakaera, eta abar. Bideragarritasunaren eztabaida horretan, LABek ere sartu du eztena: kontua ez da berezko pentsio-sistema bideragarria ote litzate-

tekeen, baizik eta bideragarri nola egin daitekeen.

Espainiako pentsio-sistema eredu agortutaz jo du bertako eragile askok. Datu deigarri bat: azkeneko lau urteetan Madrilek eskua sartu du pentsioen erre-serba-funtsean eta 66.000 milioi euro aurreztuta edukitzetik 33.000 milioi izatera igaro da. Pausu honetan 2019an elzteitsua hutsa legoke. Defizitaren arazoa orokorra dela nabarmen uzten du horrek.

2) GERO ETA ZAHARRAGOAK BAGARA, NOLA EUTSI PENSIOEI?

Populazioa zahartzen ari da, haur gutxiago jaio eta beranduago hiltzen gara. ELGE, Ekonomiako Lankidetzaren eta Garapenerako Erakundearen arabera 64 urtetik gorako biztanleria %28 izatetik %51ra igaroko da 2050ean. EAEn kotizatzaile bakoitzeko 1,68 pentsiodun daude eta Nafarroan estaldura 1,96koa da. ELGERen errezeta kontraesankorra da: lan merkatua are gehiago malgutu eta erretiro aurreratutak ezabatzea –PP-

Pensionistak Martxan plataformaren protesta eta 1.180 euroko gutxieneko pentsioak eskatzeko sinadura bilketa Bilbon.

ARGAZKI PRESS / M. DEL VALLE

ren lan eta pentsio erreformetan sakontzea, agidanez–.

Txanponaren beste aldeari ez zaio erreparatzen ordea. Gazteentzako lan eta soldata duinak izateko aukerak sustatuz gero, kotizazio-oinarrien batez bestekoan sumatuko litzateke, eta jaiotze-tasan ere izango luke eraginik. Pentsioen auzia erabat lotuta dago gazteen lan-munduratzeko baldintzekin.

3) ZEINEK ORDAINDU BEHAR DITU PENSIOAK?

Gaur egun dugun sistema publikoa kontributibo da zati handi batean. Hau da, soldata gordinetik zenbateko bat bideratzen dugu pentsioen “kutxa” hori elikatzerara, eta ordaintzen etorkizuneko kotizatuaren arabera pentsioak izango ditugu –gutxieneko eta gehienezko kopuruen barruan, noski–.

Europako hainbat herrialdeetan, ordea, mekanismo misto bat dute. Hau da, pentsioen kostuaren zati bat aurrekontuen bizkar ordaintzen da; Estatuak bermatzen ditu pentsioak, ospitaleak

eta eskolak irekita egotea bermatzen duen gisan.

Sistema zergen bidez finantzatzeko aukera ere hor dago. EAJk onartu berri duen dokumentuan dio pentsio ez kontributiboak eta diru-sarrerak bermatzeko errenta, zergetatik jasotakoarekin ordainduko liratekeela.

4) PRIBATIZAZIORANTZ AL GOAZ?

Jeltzaleek beste finantzabide bat ere aurreikusi dute: prestazioak osatzea EPSVekin. Aurreikuspen sozietate horiek Euskal Autonomia Erkidegoan pisu handia dute eta milaka milioi euroko aurrezkiak biltzen dituzte. Hobariak dituztenez, askotan egon izan dira ihes fiskalaren salaketan zurrumbiloiak.

Publiko-privatu aferak mesfidantza handia sortzen du, baita pentsioen gaian ere. Agian erabilera egoki batekin langileen erretiroa duintzeko balio lezakete. Esaterako, funtzionarioek badituzte euren EPSVak, Itzarri eta Elkarkidetzak. Kasu zehatz honetan, negoziazio kolektiboan jasota dagoenez, administrazioak zenbateko bat jarri

behar du EPSV horiek hornitzeko –ELA sindikatuak salatu izan du Eusko Jaurlaritza ez dela ekarpen horiek egiten ari–. Nolabai ere argitu beharko litzateke pentsio-publikoak murriztea ote den aurreikuspen osagarriak sustatzearen ordaina.

5) NOLAKOA BEHAR LUKE PENSIO SISTEMA JUSTU ETA SOLIDARIOAK?

Hego Euskal Herriko hamar pentsiodunetik zazpik hilean 1.000 euro baino gutxiago kobratzen du gaur egun, eta horietatik erdiak 665 euroko batez besteko pentsioa du. Etorkizuneko euskal Gizarte Segurantzak pentsio duinak eskaintzeko, zenbat behar da? Zeinek zer jarri beharko luke?

Euskal Herriko Pentsiodunen plataformak garbi du 1.080 euroko langatik behera pobrezia eta bazterkeria besterik ez dagoela. Horretarako herri-ekimen legegilea aurkeztu du Eusko Legebiltzarrean, eskatuz pentsio baxuenak osatu daitezela gutxieneko horretara iritsi arte. Baina ekimena atzera bota diote EAJ, PSE eta PPren kontrako botoekin. Orain sinadurak biltzen ari dira. ■